

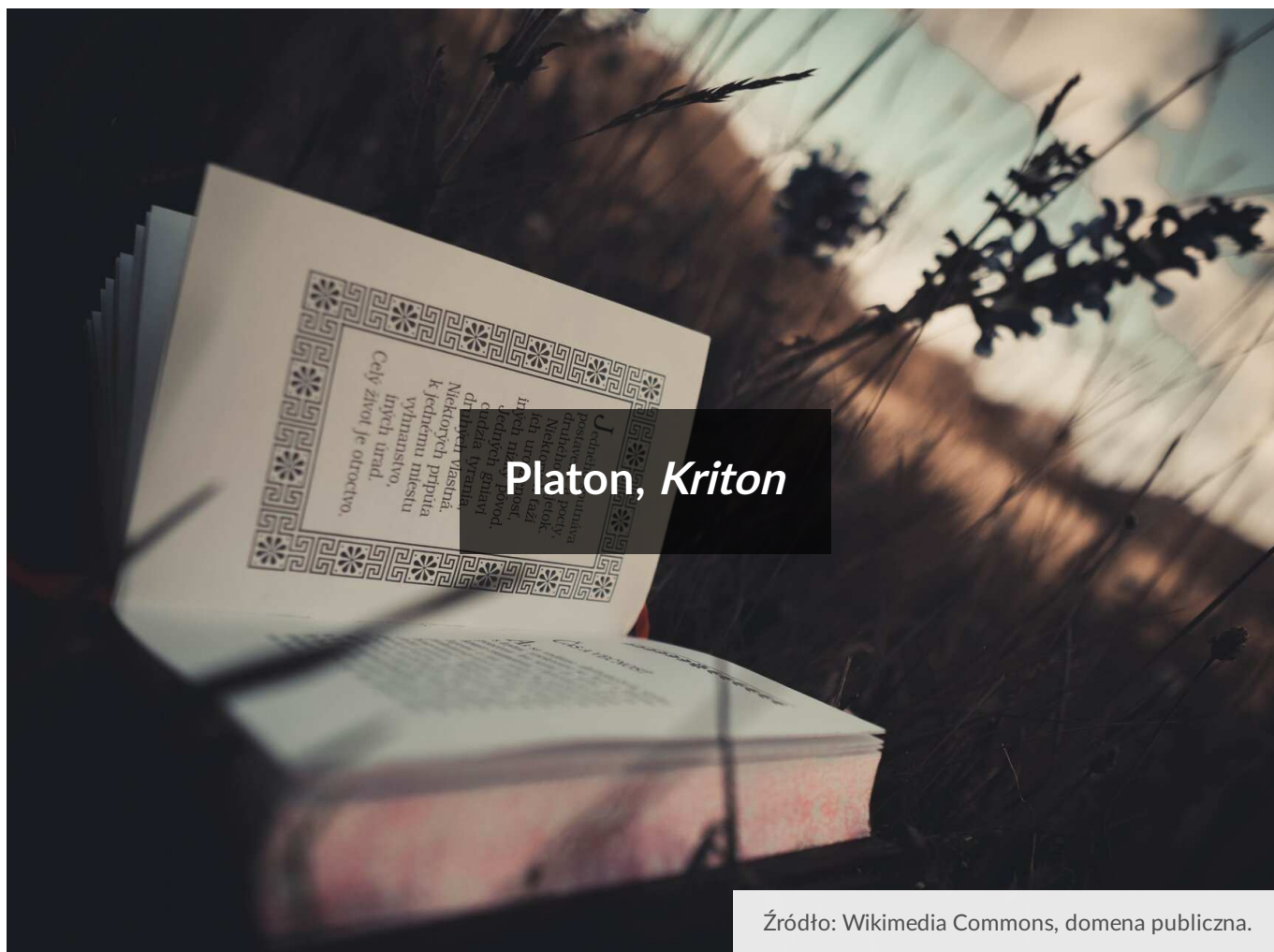

Platon, *Kriton*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Sokrates – po niesprawiedliwym procesie, w którym został skazany na śmierć – oczekuje w więzieniu na wykonanie wyroku. Odwiedza go przyjaciel Kriton i proponuje ucieczkę. Czy Sokrates zgodzi się na to? Czy bardziej przekonujące dla niego będą argumenty za ucieczką, czy za poddaniem się wyrokowi ateńskiego sądu? Czy człowiek w każdej sytuacji zobowiązany jest do posłuszeństwa prawu, czy też nie? Spróbujmy rozstrzygnąć te dylematy, przyglądając się finałowi sprawy Sokratesa.

Twoje cele

- Zapoznasz się z najważniejszymi wątkami i dylematami platońskiego dialogu *Kriton*.
- Ocenisz postawę i argumenty Sokratesa w kwestii ucieczki z więzienia.
- Dokonasz analizy problemu zobowiązań jednostki wobec państwa.

Przeczytaj

Mowa Kritona

Kriton to wczesny dialog Platona, który wypełnia rozmowa uwięzionego po procesie Sokratesa z Kritonem, przyjacielem i uczniem. Dialog jest kontynuacją *Obrony Sokratesa* i zawiera ważną próbę conceptualizacji problemu relacji obywatela i państwa. Pierwszą część dialogu wypełnia dyskusja Kritona i Sokratesa. Zdaniem Kritona, jeśli Sokrates zaniecha ucieczki i wyrok śmierci będzie wykonany, to:

Kriton będzie odczuwał żal z powodu utraty bliskiej osoby:
(...) „rozłączę się z kimś tak droгим, jakiego już nigdy nie znajdę

Inni ludzie osądzą, że Kriton oraz przyjaciele Sokratesa nie chcieli pomóc mu w ucieczce. Nie dopełnili więc przyjacielskich

„Cóż jest strasznego, niż taka opinia, że dba się bardziej o przyjaciół. Szerokie rzesze nie uwierzą, że ty sam nie chciałeś mimo że cię namawialiśmy”.

Sokrates uczyni przysługę wrogom, co Kriton ocenia jako post niesprawiedliwy:

„A poza tym, Sokratesie, wydaje mi się, że niesprawiedliwie po
zdradzając siebie w sytuacji, gdy możesz się uratować. Spiesz
cię to, co i wrogowie twoi by mogli przyspieszyć, którzy pospie
cię zniszczyć”.

Synowie Sokratesa zostaną pozbawieni opieki, co Kriton oceni na ich los:

„Oprócz tego zdradzasz, jak sądzę, swoich własnych synów, od i zostawiając ich, a przecie możesz ich wychowywać i wykształcać. Podejście jest takie: niech się im zdarzy to, co chce los”.

Przyjaciele Sokratesa nie naprawią swoich win wobec niego i t
że go zawiedli:

„Ja się wstydzę i za ciebie, i za nas, twoich przyjaciół, bo ludzioro wydawało, że wszystko, co cię dotyczy, dokonało się przez nas męstwa (...), im się wyda, iż to my się uchyliliśmy przez jak i brak męstwa”.

Zasady Sokratesa

W swojej odpowiedzi na mowę Kritona Sokrates rozpoczyna od typowego dla jego myślenia motywu – przywołania ogólnych zasad rozstrzygania spornych kwestii. Pierwsza z nich mówi:

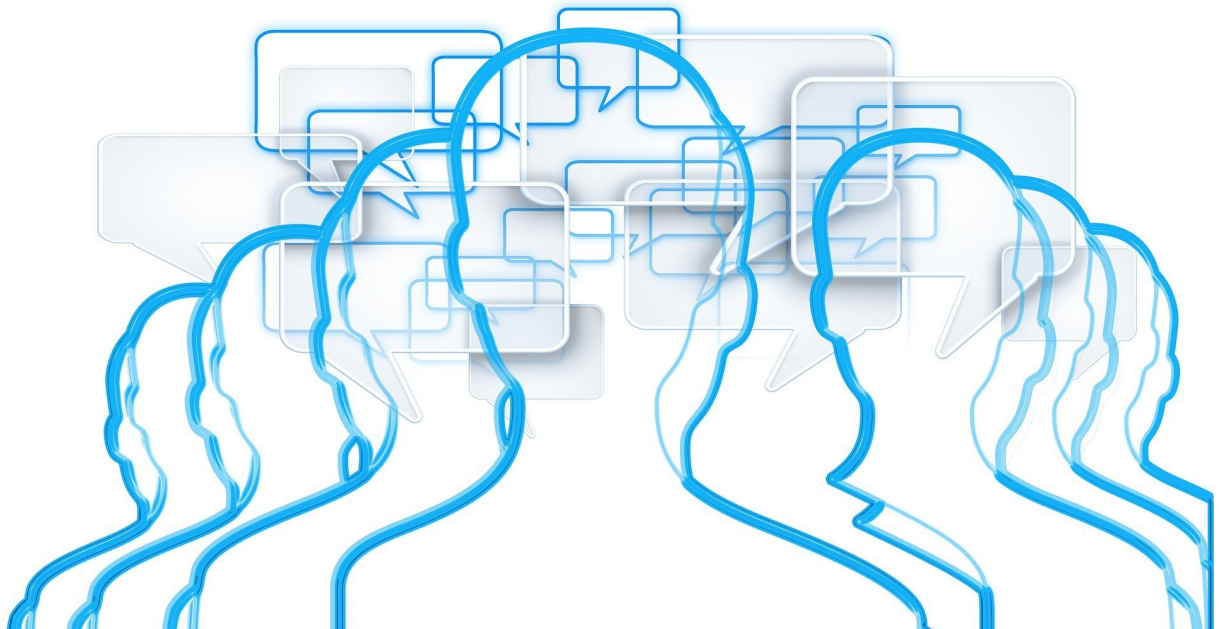
((Platon

Kriton

A zatem, mój drogi, nie powinniśmy tak zważać na to, co szerokie rzesze o nas powiedzą, lecz na to, co powie znawca rzeczy sprawiedliwych i niesprawiedliwych, on jeden i sama prawda.

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Według Sokratesa posiadaczem prawdy nigdy nie jest tłum, „wielu”, tylko jednostka potrafiąca posługiwać się rozumem. Należy więc rozumnie rozpatrzeć problem, unikając kierowania się opinią *szerokich rzesz*.

Na pewno zdarzyło ci się być świadkiem kłótni np. w internecie, podczas której jeden z dyskutantów użył argumentu, że „teraz to jest na to taka moda”.

Czy w takiej sytuacji jesteś w stanie zastosować jako kontrargument zasadę, że właścicielem prawdy nie jest tłum, lecz posiadająca własny rozum jednostka?

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Druga podniesiona przez Sokratesa kwestia dotyczy jakości życia – słuszne jest, mówi, że *nie samo życie trzeba cenić najbardziej, ale dobre życie*¹. Z punktu widzenia filozofa życie tylko wówczas jest wartością najwyższą, gdy dochowujemy zasad dobra, piękna i sprawiedliwości. Widać już, że dla Sokratesa głównym problemem będzie to, czy ucieczka z więzienia jest czynem sprawiedliwym. Dlatego Sokrates stawia tezę ogólną:

((Platon

Kriton

(...) nigdy nie jest rzeczą słuszną ani wyrządzanie niesprawiedliwości, ani jej odwzajemnianie, ani też to, że ktoś, kto doznaje zła, broni się przez odpłacanie złem (...)

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

oraz pytanie:

((Platon

Kriton

(...) czy będzie rzeczą sprawiedliwą, abym próbował stąd ucieczki bez zgody Aten, czy też niesprawiedliwą (...), czy postępujemy sprawiedliwie – ratowani i ratujący – łożąc pieniądze i okazując wdzięczność tym, którzy mnie mają stąd wyprowadzić, czy też tak naprawdę popełniamy niesprawiedliwość, robiąc te wszystkie rzeczy?

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Ucieczka jako niesprawiedliwość

Najczęściej przyjmuje się, że w tych fragmentach Sokrates ocenia ucieczkę jako akt niesprawiedliwości, ponieważ jest ona odwzajemnieniem za niesprawiedliwość oraz łączy się z niewypełnieniem legalnego orzeczenia sądu (Aten) i przekupstwem. W tym kontekście ucieczka będzie niesłuszna. Problem wydaje się rozstrzygnięty.

Jednak Platon wyklada dalej argumentację na rzecz zaniechania ucieczki, posługując się niecodzienną w jego twórczości [personifikacją](#) o spornym do dzisiaj znaczeniu. Oto Sokrates przywołuje głos Praw oraz ich specyficzne argumenty na rzecz tego, że ucieczka będzie niesprawiedliwością. W pierwszym

argumencie Prawa twierdzą, że ucieczka jest niesprawiedliwością dla państwa:

((Platon

Kriton

Powiedz, Sokratesie, co zamyślasz robić. Czy tymże czynem nie zamierzasz nas – i prawa, i całe państwo – zniszczyć na tyle, na ile jesteś w stanie? A może wydaje ci się, że to państwo przetrwa i nie upadnie, to państwo, w którym wyroki zapadłe w procesach nie mają żadnej mocy, a osoby prywatne unieważniają je i obracają wniwecz?

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Temida, bogini prawa i sprawiedliwości, była czczona przez Greków jako doradczyni Zeusa. Opiekowała się sądami. Przedstawiano ją z opaską na oczach, symbolizującą bezstronność i wydawanie wyroków wyłącznie na podstawie prawa. Trzymała wagę służącą do sprawiedliwego oceniania dowodów winy i niewinności oskarżonego.

Źródło: Contentplus.pl, tylko do użytku edukacyjnego.

Powyższy argument Sokrates zderza z niesprawiedliwością wyroku: Czy odpowiemy im: „Państwo skrzywdziło nas i niesłuszny wydało wyrok?”. Na to Prawa rozwijają argument, powołując się na umowę:

((Platon

Kriton

Sokratesie, czy nie zgodziliśmy się – my i ty – że uznajemy wyroki, jakie wydaje państwo?

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

W następnym argumencie powołuje się na wymóg szacunku jednostki wobec państwa i jego praw:

((Platon

Kriton

Czy wobec tego zaprzeczyłbyś, że – po pierwsze – poprzez urodzenie, wychowanie i wykształcenie stałeś się naszym dzieckiem i naszym sługą, ty sam i twoi przodkowie? A skoro tak, to czy sądzisz, że sprawiedliwe jest stawianie ciebie i nas na jednym poziomie, i że

cokolwiek my zdecydujemy zrobić tobie, to ty za sprawiedliwe uznasz odwzajemnienie się nam tym samym.

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Prawa powołują się również na wolność wyboru miejsca życia i pozostawania w państwie:

((Platon

Kriton

Tak bardzo się ku nam skłaniałeś i zgodziłeś się być obywatelem na naszych warunkach (...). Co więcej, w czasie samego procesu mogłeś, gdybyś był chciał, zaproponować wygnanie jako karę; to więc co teraz zamierzasz zrobić wbrew woli państwa, mogłeś uczynić zgodnie z jego wolą.

Źródło: Platon, *Kriton*, tłum. R. Legutko, s. 50–54.

Powołuje się także na niewdzięczny w przypadku ucieczki los samego Sokratesa, jego przyjaciół oraz dzieci chowanych na obczyźnie. Sumarycznie rzecz ujmując, Prawa powołują się na domniemane moralne zobowiązanie obywatela do posłuszeństwa wobec państwa nawet w przypadku, gdy będzie potraktowany przez państwo niesprawiedliwie.

Komentatorzy do dzisiaj spierają się o to, czy Platon w pełni identyfikował się z argumentacją Praw, czy też wprowadził ją po to, by przekonać do decyzji Sokratesa owe szerokie rzesze reprezentowane w dialogu przez Kritona. Należy bowiem rozważyć, czy z punktu widzenia Sokratesa okoliczności przytaczane w głosie Praw powinny być miarą sprawiedliwości i niesprawiedliwości. Człowiek mądry kieruje się wskazaniem rozumu i sprawiedliwe jest, by rozum był posłuszny prawom, ale co wówczas, gdy oceni, że te ostatnie są niesprawiedliwe? Czy w imię siły i konsekwencji działania państwa powinno się porzucić to, co wie *znawca rzeczy sprawiedliwych i niesprawiedliwych*²?

Jeżeli wziąć pod uwagę sylwetkę Sokratesa zarysowaną także w innych dialogach, zwłaszcza w *Obronie Sokratesa* i *Państwie*, to jego odpowiedź na ostatnie pytanie jest negatywna. Czy jednak – z drugiej strony – nie mamy zobowiązań wobec państwa? Jak daleko one sięgają i jak należy określać ich granice?

Słownik

personifikacja

(z łac. *persona* – osoba, *facio* – czynię) figura stylistyczna, w której rośliny, zwierzęta lub przedmioty nieożywione przedstawione są jako osoby, na przykład wygłaszające mowy

Polecenie 1

Zapoznaj się z fragmentem dialogu *Kriton*, śledząc jednocześnie tekst pisany. Następnie wypisz z tekstu argumenty, które przytaczają prawa przeciwko ucieczce Sokratesa.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PqBQHkYel>

Platon

Kriton

Głos Praw

Sokrates: W takim razie rozpatrz taką oto kwestię. Gdybyśmy stąd mieli uciec – jeśli tak należy to nazwać – i gdyby przyszły do nas prawa i nasze państwo, i stanąwszy przy nas rzekły:

„Powiedz, Sokratesie, co zamyślasz zrobić. Czy tymże czynem nie zamierzasz nas – i prawa, i całe państwo, zniszczyć na tyle, na ile jesteś w stanie? A może wydaje ci się, że to państwo przetrwa i nie upadnie, to państwo, w którym wyroki zapadłe w procesach nie mają żadnej mocy, a osoby prywatne je unieważniają i obracają wniwecz?” Jak odpowiemy, Kritonie, na takie słowa i im podobne? Wiele bowiem ktoś mógłby powiedzieć, zwłaszcza mówca, w obronie tego niszczonego prawa, które wyroki prawnie wydane czyni obowiązującymi. Czy odpowiemy im: „państwo nas skrzywdziło i niesłuszny wydało wyrok?” Czy tak odpowiemy?

Kriton: Tak, na Zeusa, odpowiemy Sokratesie.

Sokrates: A cóż wówczas odpowiedziałyby prawa? „Sokratesie, czy nie zgodziliśmy się – my i ty – że uznajemy wyroki, jakie wydaje państwo?” A gdyby te słowa wywołały w nas zdziwienie, może prawa odpowiedziałyby tak: „Nie dziw się, Sokratesie, temu, co mówimy, lecz odpowiedz, proszę, skoro masz zwyczaj posługiwania się metodą pytań i odpowiedzi. Powiedz więc, co takiego masz do zarzucenia nam i państwu, że chcesz

nas zniszczyć? Czy – po pierwsze – to nie my powołałyśmy ciebie do życia, i czy to nie dzięki nam twój ojciec poślubił twoją matkę i spłodził ciebie? Powiedz, czy wobec praw, które dotyczą małżeństwa masz jakieś zarzuty?” Odpowiedziałbym: „Nie mam zarzutów”. „A wobec praw dotyczących wychowania i obyczajów, w których i ty zostałeś wychowany? Czyżby te spośród nas, praw, które do tego się odnoszą, nie dawały pięknych przekazów twojemu ojcu, jak powinien wychowywać w zakresie kultury umysłowej i fizycznej?” „Dawały piękne przekazy” – odpowiedziałbym. „Czy wobec tego zaprzeczyłbyś, że już na początku poprzez urodzenie, wychowanie i wykształcenie stałeś się naszym dzieckiem i naszym sługą, ty sam i twoi przodkowie? A skoro tak, to czy sądzisz, że sprawiedliwe jest stawianie ciebie i nas na jednym poziomie, i że cokolwiek my zechcemy zrobić tobie, to ty powinienes za sprawiedliwe uznać odwzajemnienie się nam tym samym? Przecież nie byłeś wedle sprawiedliwości na równym poziomie z ojcem czy z panem, jeśli takiego miałeś, i bez względu na to, czego od nich doznałeś, nie odwzajemniałeś się tym samym, nie odpowiadałeś złym słowem na przygany, nie oddawałeś razów, które ci zadawano, ani nie robiłeś wielu innych podobnych rzeczy. Więc czy wolno ci wystąpić przeciw ojczyźnie i prawom? (...) Przemocy nie wolno stosować ani wobec matki, ani wobec ojca, a tym bardziej – wobec ojczyzny.” Co na to odpowiemy, Kritonie? Czy prawdę mówią prawa, czy nie?

Kriton: Sądzę, że prawdę.

Sokrates: „A teraz rozważ, Sokratesie – mogłyby na to powiedzieć prawa – czy prawdę mówimy, twierdząc, że niesprawiedliwe są rzeczy, które zamierzasz nam teraz uczynić. My cię bowiem zrodziłyśmy, wychowały, wykształciły, dały udział we wszystkich dobrach, z jakich ze wszystkimi innymi obywatelami korzystasz. Głosimy także oficjalnie, że każdy Ateńczyk, gdy osiągnie pełnoletniość i przyjrzy się działaniu państwa oraz nam, prawom, jeśli chce, ma swobodę zabrać swoją własność i wyjechać, dokąd zapragnie, gdy nie będziemy go zadowalały. Żadne z nas, praw, mu w tym nie przeszkadza, ani tego nie zabrania. Gdy nie jest zadowolony z nas i z państwa, może, gdy zechce, przenieść się do kolonii lub zostać gdzieś indziej metojkiem, zabrawszy to, co posiada. Lecz jeśli ktoś zostaje, przyjrzawszy się uprzednio, jak my rozstrzygamy sprawy sądowe i jak pod innymi względami rządzymy państwem, to powiemy, że swoim czynem zawarł z nami umowę, iż będzie wykonywać to, co mu każemy. A kto nie jest posłuszny, ten według nas popełnia trojaką niesprawiedliwość: nie słucha nas, jako rodziców; nie słucha nas jako wychowawców; ponadto, choć zgodził się być nam posłuszny, ani posłuszny nie jest, ani nas nie przekonuje, jeśli zrobimy coś nie tak (...). Wystarczaliśmy ci my i nasze państwo. Tak bardzo ku nam się skłaniałeś i zgodziłeś się być obywatelem na naszych warunkach; zresztą nawet dzieci w naszym państwie spłodziłeś, co znaczy, że byłeś z niego zadowolony. Co więcej, w czasie samego procesu

mogłeś, gdybyś był chciał, zaproponować wygnanie jako karę; to więc, co teraz zamierzasz zrobić wbrew woli państwa, mogłeś wtedy uczynić zgodnie z jego wolą. Ale ty się wtedy chełpiłeś, że nie poruszyłoby cię to, gdybyś miał umrzeć, i że, jak sam twierdziłeś, od wygnania wolisz śmierć. A teraz ani się nie wstydzisz przed swoimi argumentami, ani na nas, prawa, nie zważasz, zamierzając nas zniszczyć. Zachowujesz się niczym najnędnieszy sługa, zamierzając uciec wbrew zobowiązaniom i umowom, jakie z nami zawarłeś, by być obywatelem (...).

Ale, Sokratesie, posłuszny bądź nam, twoim żywicielom i ani swoich dzieci, ani życia, ani niczego innego nie stawiaj ponad sprawiedliwość, abyś przybywszy do domostwa Hadesa, mógł to wszystko na obronę swą przytoczyć wobec tych, którzy tam rządzą. Bo ani tutaj tobie, ani żadnemu spośród przyjaciół twoich nie wydaje się to ani lepsze, ani sprawiedliwsze, ani pobożniejsze, ani – gdy tam dotrzesz – nie będzie to lepsze.

Teraz odchodzisz – o ile odejdiesz – doznawszy niesprawiedliwości, lecz nie od nas, praw, lecz od ludzi. A jeśli wyjedziesz, odpowiedziawszy w haniebny sposób niesprawiedliwością na niesprawiedliwość i złym uczynkiem na zły uczynek, złamawszy umowy i zobowiązania, jakie z nami zawarłeś, wyrządziwszy zło tym, których najmniej powinieneś krzywdzić – sobie, przyjaciołom, ojczyźnie i nam – to my pogńiewamy się na ciebie za życia, a nasi bracia – prawa w domostwie Hadesa – łaskawie cię nie przyjmą, wiedząc, że i nas starałeś się zniszczyć, na tyle, na ile to było w twojej mocy.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

W krótkiej wypowiedzi pisemnej oceń każdy wynotowany argument, biorąc pod uwagę to, czy mógłby on być przekonujący dzisiaj, czy też nie. Oceny uzasadnij.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz zdania trafnie oddające treść dialogu *Kriton*.

Twierdzenie	Prawda	Fałsz
Dialog toczy się w trakcie uczty w domu Kritona.	☐	☐
Dialog zawiera rozmowę Kritona z Sokratesem.	☐	☐
Celem Kritona jest namówienie Sokratesa do ucieczki z więzienia.	☐	☐
Głos Praw w dialogu dotyczy problemu wojny i pokoju.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Mędzy którymi z poniższych możliwości mieści się wybór Sokratesa?

☐ dożywotnie uwięzienie

☐ ucieczka

☐ wykonanie wyroku śmierci

☐ ponowny proces

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdania zgodne ze stanowiskiem Sokratesa w dialogu *Kriton*.

Twierdzenie	Zgodne	Niezgodne
W ocenie sprawiedliwości czynu najważniejszy jest skutek, jaki czyn przyniósł wrogom sprawcy.	☐	☐
W ocenie sprawiedliwości czynu najważniejszy jest skutek, jaki czyn przyniósł sprawcy.	☐	☐
W orzekaniu o tym, co jest sprawiedliwe, nie należy kierować się opinią ogółu.	☐	☐
Słuszne jest odpłacanie niesprawiedliwością na niesprawiedliwość.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Korzystając z treści dialogu oraz wiedzy o filozofii platońskiej pochodzącej z innych źródeł podaj warunki, jakim musi odpowiadać człowiek opisany w dialogu słowami: „znawca rzeczy sprawiedliwych i niesprawiedliwych, on jeden i sama prawda”.

Ćwiczenie 5

Przeanalizuj argumenty na rzecz ucieczki Sokratesa podane przez Kritona i oceń, czy rzeczywiście Sokrates jest w nich głównym obiektem troski Kritona, czy też ktoś inny. Podaj odpowiedź dla każdego argumentu.

Ćwiczenie 6

1. Wróć do tekstu *Głos Praw* (audiobook).
2. Znajdź w tekście i wypisz argumenty na rzecz poglądu, że obywatel powinien akceptować niesprawiedliwość ze strony państwa.
3. Oceń te argumenty, odpowiadając pisemnie na pytanie: Czy przekonują one ciebie do uznania własnego obowiązku akceptowania niesprawiedliwości ze strony państwa?

Ćwiczenie 7

Wyobraź sobie dwie sytuacje:

- a) wynikającą z jak najdalej idącej, zupełnej akceptacji argumentów wyrażonych przez Prawa w *Głosie Praw*;
- b) wynikającą z zupełnego ich odrzucenia.

Podaj doktryny polityczne, które można odnieść do każdej z tych sytuacji. Znajdź historyczne przykłady, w których przejawiały się takie sytuacje.

Współcześnie jedną z form sprzeciwu wobec prawnych zobowiązań obywatela w stosunku do państwa, które uważane są za niesprawiedliwe, jest obywatelskie nieposłuszeństwo – działanie spełniające następujące kryteria:

1. wolne i publiczne;
2. bez przemocy;
3. bezprawne (naruszające prawo);
4. celowe, gdzie celem jest pozytywna zmiana prawa lub zachowań społecznych;
5. ze zgodą na prawne konsekwencje, które mogą spotkać działającego.

Sokrates, jak wiadomo, nie uciekł z więzienia. Wszakże jego ewentualna ucieczka, będąca aktem nieposłuszeństwa, byłaby czynem równie wymownym, jak jej zaniechanie. Czy możliwe jest potraktowanie domniemanej ucieczki Sokratesa jako aktu obywatelskiego nieposłuszeństwa? Opisz w formie krótkiej rozprawki warunki, jakie musiałaby ta sytuacja spełnić.

Dla nauczyciela

Autor: Paweł Kaniowski

Przedmiot: Filozofia

Temat: Platon, *Kriton*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

V. Filozofia Sokratesa jako początki filozofii człowieka i etyki. Uczeń:

1) charakteryzuje filozofię Sokratesa w kontekście jego życia i postawy moralnej;

Lektura obowiązkowa

1) Platon, Obrona Sokratesa lub *Kriton* (w związku z działem V–VII treści nauczania);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Zapoznasz się z najważniejszymi wątkami i dylematami platońskiego dialogu *Kriton*.
- Ocenisz postawę i argumenty Sokratesa w kwestii ucieczki z więzienia.
- Dokonasz analizy problemu zobowiązań jednostki wobec państwa.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pojmuje rolę filozofii jako fundamentalnego składnika dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej;
- umie stawiać pytania światopoglądowe (w tym moralne) i poszukiwać odpowiedzi na nie z wykorzystaniem wiedzy filozoficznej;

- dostrzega w poglądach filozofów paradygmaty myślowe, które są obecne w kulturze na przestrzeni wieków;
- identyfikuje różne problemy etyczne, rozważa je z punktu widzenia różnych stanowisk i nurtów filozoficznych na własnych przykładach.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- audiobook.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Platon, *Kriton*” ze wskazaniem na znajdujący się w nim tekst źródłowy. Uczniowie powinni tekst przeczytać i przygotować się do jego omówienia: przygotować wstępne informacje, które pozwolą umiejscowić tekst w kontekście biograficznym oraz historyczno-filozoficznym.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i wyświetla na tablicy temat i cele lekcji. Prosi uczniów, by na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją zaproponowali kryteria sukcesu.

2. **Dyskusja wprowadzająca.** Nauczyciel, za pomocą raportu dostępnego w panelu użytkownika, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji i na tej podstawie dobiera uczniów w pary. Prosi o przygotowanie pytań związanych z wyświetlonym tematem zajęć i udostępnionym przed zajęciami e-materiałem. Czego uczniowie chcą się dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z zakresem lekcji? Omówienie pytań przygotowanych przez uczniów, dyskusja wstępna.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu zawartego w sekcji „Przeczytaj”, jeśli nauczyciel – na podstawie raportu na platformie – uważa, że przygotowanie uczniów jest wystarczające, może pominąć tę czynność. Uczniowie indywidualnie zapisują pięć najważniejszych ich zdaniem kwestii poruszanych w tekście. Następnie w parach porównują swoje wybory. Nauczyciel prosi wybrane pary o podsumowanie swojej pracy.
2. **Praca z multimediami.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Audiobook”. Uczniowie po zapoznaniu się z nim dzielą się na grupy i przygotowują odpowiedzi na pytania: Wysłuchaj fragmentów dialogu *Kriton*, śledząc jednocześnie tekst pisany. Następnie wypisz z tekstu argumenty, które przytaczają prawa przeciwko ucieczce Sokratesa.. Po upływie ustalonego wcześniej czasu przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich lub je uzupełniają. Nauczyciel czuwa nad prawidłowym przebiegiem zadania, udzielając uczniom informacji zwrotnej.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Uczniowie zapoznają się z materiałem w sekcji „Sprawdź się”. Każdy uczeń pracuje indywidualnie, samodzielnie przygotowując odpowiedzi do poleceń i ćwiczeń. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie wybrani lub chętni uczniowie odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.
4. Ostatnią partię ćwiczeń (nr 7-8) uczniowie wykonują wspólnie i omawiają je razem z nauczycielem.
5. **Interpretacja uogólniająca tekstu źródłowego.** Uczniowie przygotowują konspekt pracy argumentacyjnej, w której przedstawia interpretację omawianego tekstu źródłowego. Pracują indywidualnie, posilając się notatkami oraz treściami ćwiczeń.

Faza podsumowująca:

1. Zalogowany na platformę nauczyciel ponownie wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Każdy uczeń ma dokończyć zdanie, odwołując się do wyświetlonych treści: Zaczynam się zastanawiać...
2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz wypracowanie, w którym dokonasz oceny postawy i argumentów użytych przez Sokratesa w kwestii ucieczki z więzienia.

Materiały pomocnicze:

- Walczak P., *Metody aktywizujące w nauczaniu filozofii*, w: „Analiza i egzystencja” 10 (2009).
- *Filozofia w szkole. Współczesne dylematy i wyzwania etyczne*, t. 6, red. B. Burlikowski i W. Rechlewicz, Kielce 2005.
- *Kriton*, spektakl, reż. D Karłowicz.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie zapoznają się z multimedium w sekcji „Audiobook” i przygotowują do niego pytania. Następnie zadają je sobie nawzajem, sprawdzając stopień przyswojenia jego treści.